

Organizace a kontrola pěstování GM plodin v ČR

Organizace a kontrola pěstování GM plodin v ČR

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, odbor rostlinných komodit, Praha

Autor: Ing. Jana Trnková a kol.

Praha, 2014

I. vydání

Internet: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/gmo-geneticky-modifikovane-organismy/>

Obsah

1. Úvod.....	2
Ing. Jana Trnková	
2. Přehled, vztahy a kompetence orgánů státní správy ČR a EK.....	3
Ing. Jana Trnková	
3. Zákonný rámec.....	5
JUDr. Jaroslav Hanák, Ing. Jana Trnková	
4. Povinnosti pro pěstitele GM plodin v ČR.....	6
Ing. Marie Křístková, Ph.D., aktualizace Ing. Jana Trnková	
5. Systém kontroly pěstování GM plodin.....	7
Ing. Marie Křístková, Ph.D., aktualizace Ing. Jana Trnková	
6. Systém udělování sankcí.....	10
JUDr. Jaroslav Hanák, Ing. Jana Trnková	
7. Přehled kroků MZe v procesu kontroly pěstování GM plodin.....	11
Ing. Jana Trnková	
8. Přílohy.....	13

Použité zkratky:

Bt	<i>Bacillus thuringiensis</i>
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČK GMO při MŽP	Česká komise pro nakládání s GMO při Ministerstvu životního prostředí
ČR	Česká republika
DNA	Deoxyribonukleová kyselina
DPB	doplňkový půdní blok
EFSA	Evropský úřad pro bezpečnost potravin
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
GM	geneticky modifikovaný
GMO	geneticky modifikovaný organismus
Komise GMO při MZe	Komise GMO při Ministerstvu zemědělství
KAZV	Krajské agentury pro zemědělství a venkov a jejich pracoviště
LPIS	registr půdy
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NRL	Národní referenční laboratoř
PB	půdní blok
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

1. Úvod

Geneticky modifikované (dále jen „GM“) neboli transgenní rostliny jsou takové rostliny, u kterých byl změněn dědičný materiál pomocí genových technologií (genového inženýrství). GM rostliny se vyznačují různými specifickými vlastnostmi, mezi které patří zejména odolnost vůči škůdcům nebo tolerance k neselektivním herbicidům. Nově získané vlastnosti mají obecně přinášet přímé výhody především pro pěstitele. Čeští pěstitelé spatřují výhody Bt odrůd zejména v jednoduchosti a spolehlivosti ochrany proti zavíječi (Bt hybridy vykazují 100% účinnost proti škůdci), ve snížených vstupech do porostů (méně chemických prostředků a mechanizačních pojezdů po poli) a v kvalitní sklizni (nepolámané, nepoléhavé rostliny). Výsledkem jsou vyšší výnosy než při pěstování pomocí konvenčních odrůd, sklizená produkce je kvalitnější vzhledem k nižšímu napadení houbami rodu *Fusarium*. Na druhé straně, pěstování GM plodin s sebou přináší určité nevýhody. U pěstitelů výrazně převládá nespokojenost s legislativně-administrativním zatížením, které k pěstování, a obecně k jakémukoliv užívání GMO v EU, neodmyslitelně patří. Z ekonomického pohledu pěstitelé poukazují také na vyšší náklady na vstupech produkce (dražší osivo) i problémy s odbytem produkce. Stále přetrvávají obavy a neochota odběratelů odkoupit produkty GM plodin, případně i zvířat, která takovými plodinami byla krmena. Tyto problémy souvisejí obecně s přetrvávajícím negativním vnímáním GMO v EU.

V rámci EU lze zkušenosti ČR s GM plodinami označit za velmi pokročilé. V praxi se však pěstuje pouze jediná plodina - kukuřice MON810, označovaná též jako Bt kukuřice, odolná vůči zavíječi kukuřičnému. V ČR se pěstuje od roku 2005. Jedná se o GM plodinu s vloženým genem z půdní bakterie *Bacillus thuringiensis* (odtud Bt-kukuřice), který kukuřici propůjčuje odolnost proti škodlivému zavíječi kukuřičnému. V roce 2010 byly poprvé také vysázeny GM brambory s určeným použitím mimo potravinářství, konkrétně odrůda Amflora, která se vyznačovala změněným složením škrobu (amylopektin na úkor amylozy). Ve Švédsku a Německu byly množitelské plochy pro výrobu sadby GM brambor.

Publikace je určena především všem kontrolním orgánům v ČR a EU (je vydána i v anglické verzi), dále zemědělským subjektům, odborné a zejména laické veřejnosti. Je souhrnným a komplexním přehledem zúčastněných orgánů státní správy, úkolů a pravidel, která jsou v ČR přijata a aplikována pro úspěšné zvládnutí kontroly pěstování GM plodin. Obsahuje všechny platné náležitosti, odkazy a postupy v jednotlivých částech kontroly pěstování GM plodin, zejména pak v kapitole č. 4 Povinnosti pro pěstitele, v kapitole č. 5 Metodický pokyn MZe a v kapitole č. 8 metodické pokyny ÚKZÚZ a VÚRV, které jsou nedílnou součástí této publikace.

2. Přehled, vztahy a kompetence orgánů státní správy ČR a EK

2.1. Přehled orgánů a složek státní správy

Krajské agentury pro zemědělství a venkov a jejich pracoviště

Česká inspekce životního prostředí

Ministerstvo zemědělství

Ministerstvo životního prostředí

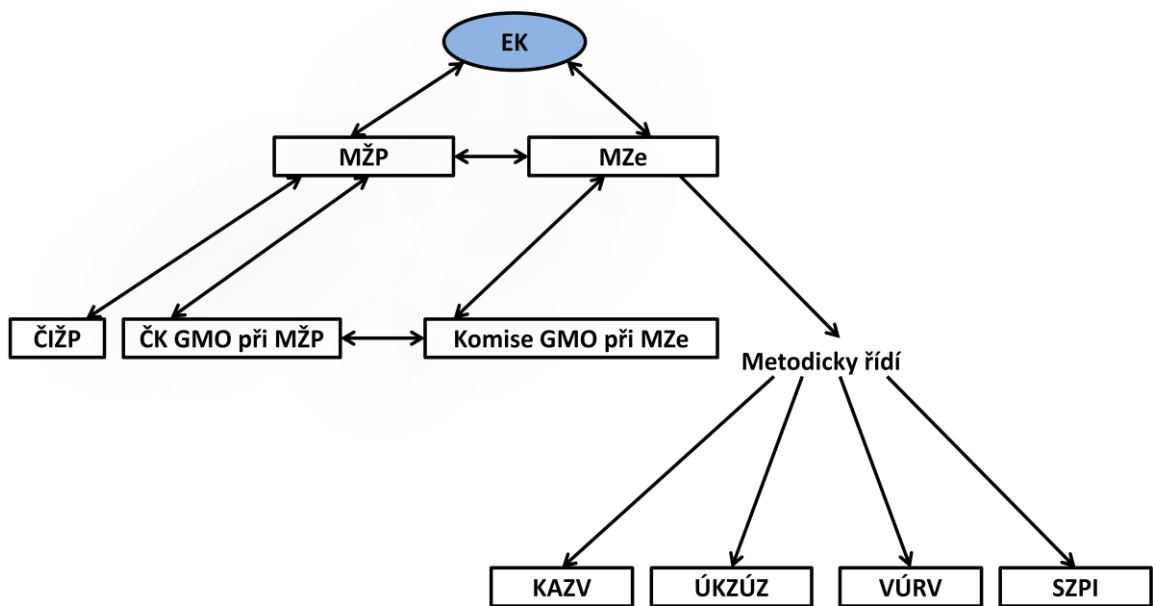
Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i. - Národní referenční laboratoř pro identifikaci GMO a DNA fingerprinting

Součástí ÚKZÚZ jsou také některé útvary, které do 31.12.2013 existovaly samostatně jako SRS. Tyto útvary zodpovídají svým dílem za kontrolu pravidel pěstování. Provádí kontroly týkající se odolnosti populací zavíječe kukuřičného (*Ostrinia nubilalis*) vůči GM kukuřici a posouzení dopadu pěstování na životní prostředí. Terénní inspektoři oblastních odborů (dříve SRS) zodpovídají za kontroly prováděné na místě pěstování. V publikaci je organizace SRS uváděna již pod novým názvem ÚKZÚZ.

2.2. Vztahy orgánů státní správy ČR a EK

2.3. Kompetence orgánů státní správy

Česká republika velmi úzce spolupracuje s EFSA. Současně, sama nepřejímá informace ze zahraničí bez toho, aby je nepodrobila svému vlastnímu přezkumu. Má k tomu zřízeny poradní a výkonné orgány a útvary, které jsou složeny z erudovaných odborníků pro danou oblast, a práce těchto orgánů a útvarů je podřízena pouze vědeckému základu práce v kombinaci s etickými normami.

Základním kompetentním orgánem pro GMO v České republice je MŽP, odborné posouzení provádí ČK GMO. Oblast produkčního pěstování GM plodin patří do kompetence MZe a jeho Komise GMO při MZe. Současně v propojení těchto úřadů pracují SZPI, ČiŽP, ÚKZÚZ, AZV, VÚRV. Dohromady tak tvoří síť, která všechny informace o GMO zpracovává. GMO problematika je tak obšírně a dlouze hodnocena jak z pohledu legislativního, tak z oblasti rizik, zkoušení, uvádění do oběhu apod.

Ve vztahu k rozhodování v rámci EU byla schválena na vládní úrovni dne 9. ledna 2008 a aktualizována na vládní úrovni dne 22. února 2010 rámcová pozice ČR ke geneticky modifikovaným organismům.

Schválením pozice ČR podporuje aplikace moderních biotechnologií pro účely výzkumu a průmyslové a zemědělské výroby za předpokladu zajištění vysokého stupně ochrany zdraví a životního prostředí na základě spolupráce se širokým okruhem odborníků a příslušnými správními úřady.

ČR při posuzování vědeckého hodnocení a při formulaci závěrů hodnocení nakládání s GMO vychází ze tří základních principů:

- přiměřeně uplatňuje princip předběžné opatrnosti,
- postupuje podle principu případ od případu,
- rozhodnutí o nakládání s GMO nepředstavuje narušování mezinárodního obchodu spojeného s možnými sankcemi vůči členským zemím EU.

3. Zákonný rámec

Problematika geneticky modifikovaných organismů a jejich produktů je součástí společné politiky EU, která má co se týče GMO jeden z nejpřísnějších právních rámců na světě. Česká republika bezpodmínečně vychází z platných právních předpisů EU.

Vlastní schvalovací proces nového GMO v EU je velmi důkladný a je následující. Po vlastním vývoji GMO a zpracování žádosti o jeho uvedení na trh je žádost administrativně posouzena příslušným úřadem členského státu, ve kterém byla žádost podána. Dále ji posuzuje odborný orgán EU, kterým je EFSA. Žádost je následně zveřejněna a připomínky k ní mohou vznášet členské státy a veřejnost. EK připraví návrh rozhodnutí, následuje hlasování o návrhu na úrovni členských států. Jestliže návrh nezíská kvalifikovanou většinou pro ani proti návrhu, je žádost postoupena tzv. Odvolacímu výboru (orgán EK). Pokud není opět dosažena kvalifikovaná většina pro ani proti návrhu o uvedení nového GMO na trh, rozhodne o návrhu EK.

3.1. Stěžejní právní předpisy ČR

Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů:

- změna zákona o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty s účinností od 1. ledna 2014: "(3) Každý, kdo pěstuje geneticky modifikované organismy schválené pro uvedení do oběhu podle odstavce 2, je povinen poskytnout ministerstvu písemné informace o místě jejich pěstování, a to nejpozději do 60 dnů od zahájení jejich pěstování, v případě, že tak již neučinil podle jiného právního předpisu²⁰⁾. Ministerstvo zveřejňuje místa pěstování geneticky modifikovaných organismů podle § 10 písm. b)." (Vysv.:²⁰⁾ *Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů*),

- hlavní kompetence má MŽP,

- MZe: navrhuje MŽP postupy hodnocení rizik spojených s nakládáním s GMO a genetickými produkty z hlediska zemědělství, vyjadřuje se z hlediska své působnosti k žádostem o uvedení GMO do oběhu (na trh) a do životního prostředí (polní pokusy s GM plodinami) a k oznámením o uzavřeném nakládání (laboratorní a skleníkové pokusy, uzavřená průmyslová výroba apod.).

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (GMO řešeny v novelách č. 441/2005 Sb. a č. 291/2009 Sb.) - § 2i, §3a odst. 1, § 4a, § 5, § 5a.

Vyhláška č. 209/2004 Sb., o bližších podmínkách nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů - prováděcí vyhláška k zákonu č. 78/2004 Sb.

Vyhláška č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy, ve znění vyhlášky č. 58/2010 Sb.

- prováděcí vyhláška k zákonu č. 252/1997 Sb., o zemědělství - k § 2i.

3.2. Stěžejní právní předpisy EU

Nařízení č. 1829/2003, o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech, v platném znění

- schvalování GM potravin a krmiv, ale i plodin pro účely pěstování

- označování GM potravin a krmiv

- hlavní kompetence má MZe (Odbor bezpečnosti potravin).

Nařízení č. 1830/2003, o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných organismů a sledovatelnosti potravin a krmiv vyrobených z geneticky modifikovaných organismů a o změně směrnice 2001/18/ES, v platném znění

- systém označování a sledovatelnosti GMO

- hlavní kompetence má MZe (Odbor bezpečnosti potravin).

Nařízení č. 1946/2003, o přeshraničních pohybech geneticky modifikovaných organismů

- problematika GMO ve vztahu k třetím zemím (dovozy a vývozy mimo EU).

4. Povinnosti pro pěstitele GM plodin v ČR

(s platností od 1. ledna 2014)

Pěstitelé GM kukuřice se řídí platnými právními předpisy. S účinností od 1. ledna 2014 došlo ke změně zákona č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů. Tímto se ruší duplicita hlášení o pěstování GM kukuřice na Ministerstvo zemědělství a zároveň na Ministerstvo životního prostředí. Zůstává tedy pouze ohlašovací povinnost pěstitelů na Ministerstvo zemědělství.

Za jednu z klíčových povinností lze považovat ohlašovací povinnost vůči sousedním pěstitelům, která je aktuální v průběhu února. Každý, kdo se chystá v daném roce pěstovat GM kukuřici, musí svůj záměr ohlásit všem sousedním pěstitelům (bližší info viz dále). Ohlašování může proběhnout pouze ústní formou, pokud se však pěstitel rozhodne informovat písemně, může k tomu využít předtištěný formulář Ministerstva zemědělství, který lze v elektronické podobě dohledat na internetových stránkách e-AGRI: (<http://eagri.cz/public/eagri/>, sekce „Zemědělství“, položka „GMO - geneticky modifikované organismy“).

Kompletní souhrn pravidel pro pěstitele GM kukuřice je následující - každý, kdo pěstuje (příp. hodlá pěstovat) Bt kukuřici musí:

1. Informovat nejpozději do 1. března o záměru vyšetřit GM kukuřice sousedního pěstitele (neplatí v případě, že od pozemku, kde bude pěstována GM kukuřice, leží do vzdálenosti 140 m pouze vlastní pozemky a zároveň se do 400 m nenachází žádný pozemek obhospodařovaný v režimu ekologického zemědělství). Ohlášení nemusí být písemné, ale v případě potřeby lze využít formulář *Ohlášení GM plodiny PŘED zahájením pěstování*.
2. Dodržet minimální vzdálenost 70 m mezi porostem GM kukuřice a jiným pozemkem s nemodifikovanou kukuřicí (popř. obsít klasickou kukuřicí, která se při sklizni považuje za GMO, dle schématu, kdy 1 řádek klasické kukuřice o min. šíři 70 cm kolem GM kukuřice nahrazuje 2 m minimální odstupné vzdálenosti - např. při těsně přiléhajících pozemcích s kukuřicí je nutné GM hybridy obsít min. 35 řadami konvenční odrůdou kukuřice).
3. Dodržet minimální vzdálenost 200 m mezi porostem GM kukuřice a jiným pozemkem s kukuřicí, která je pěstována v režimu ekologického zemědělství.
4. Informovat o vyšetření GM kukuřice sousedního pěstitele do 15 dnů od zasetí (neplatí v případě, že od pozemku, kde je pěstována GM kukuřice, leží do vzdálenosti 140 m pouze vlastní pozemky a zároveň se do 400 m nenachází žádný pozemek obhospodařovaný v režimu ekologického zemědělství). Ohlášení nemusí být písemné, ale v případě potřeby lze využít formulář *Ohlášení GM plodiny PO zahájení pěstování*.
5. Písemně informovat o vyšetření GM kukuřice příslušné pracoviště KAZV nejpozději do 30 dnů od zasetí (je možné využít formulář MZe - *Ohlášení GM plodiny PO zahájení pěstování*).
6. Po sklizni označit produkt GM kukuřice jako „geneticky modifikovaný organismus“ včetně příslušného identifikačního kódu - u hybridů kukuřice typu MON810 je tímto kódem MON-ØØ81Ø-6 (tyto informace předat písemně odběrateli GM kukuřice). Stejným způsobem označit konvenční kukuřici, která tvořila obsev! Živočišné produkty zvířat krmených GM kukuřicí není třeba označovat.
7. Evidovat údaje o nakládání s GM kukuřicí a uchovat je v podniku po dobu min. 5 let. Konkrétní požadované údaje jsou uvedeny ve vyhlášce č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy (resp. v její novele č. 58/2010 Sb.).

Další informace o pěstování GM plodin v ČR lze dohledat na výše uvedených internetových stránkách portálu e-AGRI.

5. Systém kontroly pěstování GM plodin

5.1 Kontrola PB/DPB, které sousedí s PB/DPB s GM kukuřicí (AZV)

Pracovníci pracoviště KAZV provedou předběžnou kontrolu dodržování stanovených podmínek tj. tzv. pravidel koexistence - viz následující Metodický pokyn pro provádění kontrol pěstování GM kukuřice určený pro AZV:

Metodický pokyn pro provádění kontrol pěstování geneticky modifikované kukuřice určený pro pracoviště KAZV (aktualizace 1.1.2014)

Východiska a cíle kontroly

Kontroly pěstování geneticky modifikované kukuřice (dále jen „GM kukuřice“) se provádějí na základě § 4a odst. 1 písmene c) zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, v platném znění (dále jen „zákon“) a dále pak podle prováděcí vyhlášky č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy, ve znění vyhlášky č. 58/2010 Sb. (dále jen „vyhláška“).

Podle uvedených právních předpisů jsou pěstitelé GM kukuřice mj. povinni:

a) dodržovat stanovenou minimální odstupnou vzdálenost – 70 m pěstování této GM kukuřice od místa pěstování odrůdy kukuřice, která se nachází na jiném PB/DPB a není geneticky modifikována (§ 2i, odst. 2, písm. a) zákona),

b) dodržovat stanovenou minimální odstupnou vzdálenost – 200 m pěstování této GM kukuřice, od místa pěstování odrůdy kukuřice v režimu ekologického zemědělství (§ 2i, odst. 2, písm. b) zákona).

Povinnost dodržovat stanovenou minimální odstupnou vzdálenost pěstování GM kukuřice může pěstitel splnit **obsetím** této GM kukuřice jinou kukuřicí, která není geneticky modifikována, v rámci stejného PB/DPB a v rozsahu stanoveném vyhláškou; kukuřice z obsevu se při sklizni považuje za geneticky modifikovanou (§ 2i, odst. 3 zákona).

Cílem kontrol je ověřit, zda jsou dodržovány minimální odstupné vzdálenosti porostu GM kukuřice od jiného porostu s kukuřicí, která není geneticky modifikována, a která je zároveň obhospodařována jiným uživatelem. Z tohoto pohledu je nutné vytipovat pozemky, kde PB/DPB s GM kukuřicí sousedí s jiným PB/DPB osetým nemodifikovanou kukuřicí - provedou pracoviště KAZV u všech evidovaných porostů GM kukuřice.

V další fázi kontrol se pak na vybraných PB/DPB ověřuje, zda kukuřice, která je deklarována jako obsev, je skutečně tvořena nemodifikovanou kukuřicí - provádí ÚKZÚZ za metodické podpory VÚRV, v.v.i.

Kontroly pěstování GM kukuřice probíhají ve třech krocích:

- 1) **zmapování PB/DPB, které sousedí s PB/DPB s GM kukuřicí (pracoviště KAZV)**
- 2) *odebrání vzorků z vytipovaných lokalit (ÚKZÚZ)*
- 3) *analýza odebraných vzorků (VÚRV, v.v.i.)*

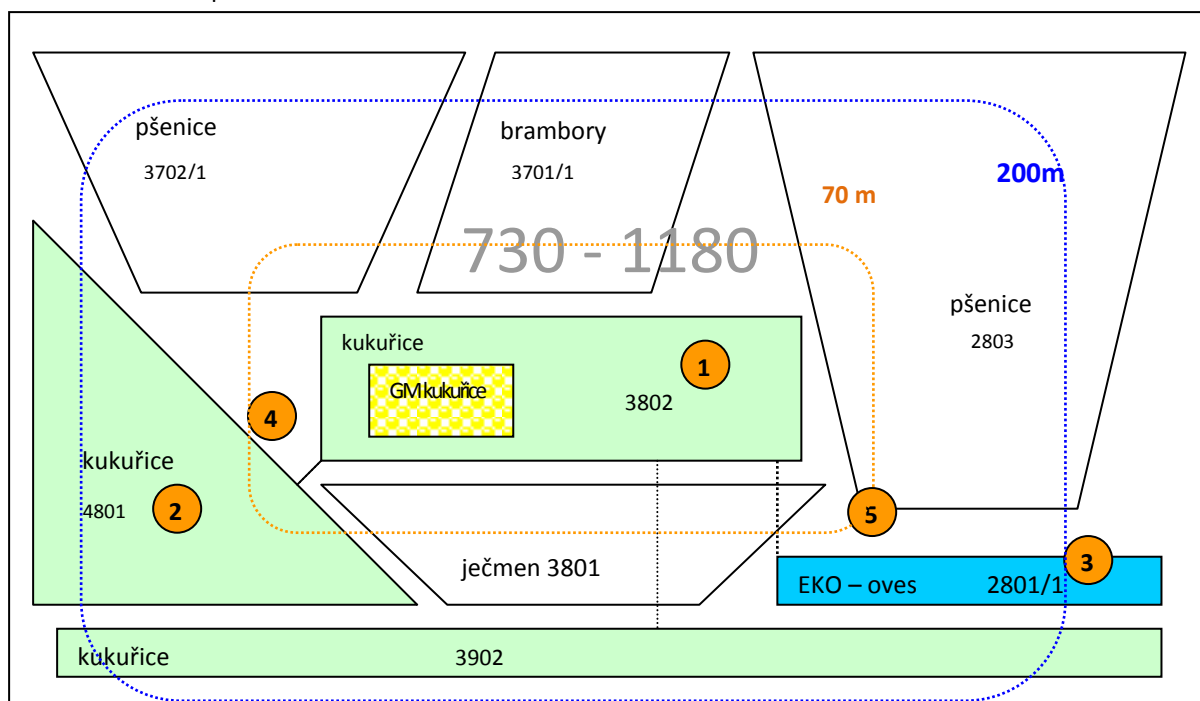
Postup kontroly pro pracoviště KAZV (bod č. 1)

Pracoviště KAZV prověří pozemky nacházející se v okolí PB/DPB, na kterých je evidováno pěstování GM kukuřice, a které spadají do jejich působnosti. Výstupem je protokol, který je vypracován k PB/DPB s GM kukuřicí evidovanému v LPIS, který sousedí s PB/DPB **jiného uživatele** a zároveň je na něm pěstována **nemodifikovaná kukuřice**. Protokol obsahuje následující informace (pro názornost lze připojit mapu vytištěnou z LPIS):

- 1) **identifikace kontrolovaného PB/DPB** (evidenční číslo dle LPIS včetně čtverce), na kterém je pěstována GM kukuřice (dle obrázku: 730-1180 - 3802);
- 2) **seznam okolních PB/DPB** (evidenční čísla LPIS), na kterých se vyskytuje kukuřice, která není geneticky modifikována (tedy není evidována v LPIS jako GMO) a zároveň tento PB/DPB leží do vzdálenosti **70 m od vnější hranice PB/DPB s GM kukuřicí**; popř. informace o tom, že se do 70 m nenachází žádný jiný porost s kukuřicí; v seznamu okolních PB/DPB s kukuřicí uvést také **uživatele těchto PB/DPB**.

- 3) **seznam okolních PB/DPB** (evidenční čísla LPIS) s režimem **ekologického zemědělství**, které se nacházejí do vzdálenosti **200 m od vnější hranice PB/DPB** s GM kukuřicí včetně určení druhu pěstované plodiny (podle obrázku: DPB č. 2801/1, oves); popř. informace o tom, že se do 200 m žádný takový pozemek nenachází;
- 4) **vzdálenost** PB/DPB s GM kukuřicí od okolních PB/DPB uvedených v bodě č. 2 (tedy v rozmezí 0 - 70 m). Pozn.: Tato vzdálenost je měřena **od vnější hranice** PB/DPB s GM kukuřicí, nikoliv od samotného porostu GM kukuřice. (podle obrázku: 45 m);
- 5) **vzdálenost** PB/DPB s GM kukuřicí od okolních PB/DPB uvedených v bodě č. 3 (tedy v rozmezí 0 - 200 m). Pozn.: Tato vzdálenost je měřena od vnější hranice PB/DPB s GM kukuřicí, nikoliv od samotného porostu GM kukuřice. (podle obrázku: 100 m);
- 6) informace o tom, zda je kolem GM kukuřice v rámci dotčeného PB/DPB deklarován pěstitel **obsev** a v jaké šíři (dle údajů získaných od pěstitelů při ohlašování).

Obrázek: Kontrola pěstování GM kukuřice

Pozn. 1: Pokud se na kontrolovaném PB/DPB vyskytuje kromě kukuřice (GM a ne-GM) **jiná plodina**, stěžejní pro kontrolu (identifikace okolních plodin a měření vzdáleností) je **hranice porostu kukuřice**, nikoliv celého PB/DPB.
Pozn. 2: Pracovníci pracoviště KAZV nevstupují do porostu kukuřice.

5.2 Analýza zaslaných protokolů o kontrole pracovišť KAZV prostřednictvím systému LPIS (MZe)

Příslušný zaměstnanec Odboru rostlinných komodit Ministerstva zemědělství provádí analýzu a kontrolu zaslaných protokolů o kontrole pracovišť KAZV prostřednictvím systému LPIS. Sleduje, zda jsou pěstiteli dodržena všechna pravidla koexistence, vytipuje dané pěstitele, kteří příslušná pravidla koexistence nedodrželi, a vyzve ÚKZÚZ dopisem ke kontrole těchto vybraných lokalit. ÚKZÚZ provede kontrolu na místě terénními inspektory ÚKZÚZ a případně zaměstnanci Ministerstva zemědělství.

5.3 Odebrání vzorků z vytipovaných lokalit (ÚKZÚZ)

Metodický pokyn ÚKZÚZ určuje terénním inspektorům postup při odběru vzorků rostlin kukuřice z polních porostů pro stanovení přítomnosti GM kukuřice v obsevech jako součást kontroly dodržování pravidel koexistence, konkrétně povinných odstupných vzdáleností mezi porosty s geneticky modifikovanými (GM) a konvenčními (nemodifikovanými) hybridy kukuřice. Ostatní kontrolní činnosti spojené s pravidly koexistence provádí Ministerstvo zemědělství (MZe).

ÚKZÚZ provádí vzorkování, jenž má poskytnout materiál (vzorek) pro následné laboratorní testování na přítomnost GM kukuřice a jeho předání do zkušební laboratoře. Odebrané vzorky musí být pro kontrolovaný pozemek v maximální možné míře reprezentativní.

Výběr kontrolovaných pozemků, pověření zkušební laboratoře včetně platby za rozbor vzorků, sepsání závěrečného protokolu o kontrole s pěstitelem a případné správní řízení zůstává v gesci odboru rostlinných komodit MZe.

Rozsah kontrol je stanoven na příslušný kalendářní rok dohodou mezi MZe a ÚKZÚZ.

5.4 Analýza odebraných vzorků (NRL, VÚRV, v.v.i.)

NRL pro identifikaci GMO a DNA fingerprinting provádí analýzy vzorků odebraných terénními inspektory ÚKZÚZ. Výsledná zpráva je předána Ministerstvu zemědělství, které z výsledků zkoušek posuzuje, zda byl dodržen legislativní rámec daný novelou zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (zejm. novelou č. 441/2005 Sb. a č. 291/2009 Sb.) a prováděcí vyhláškou č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy, ve znění novely č. 58/2010, a případně zahajuje správní řízení vůči pěstitelům, kteří nerespektovali pravidla koexistence v rámci pěstování geneticky modifikovaných plodin.

6. Systém udělování sankcí

Ministerstvo zemědělství provádí u fyzických a právnických osob kontrolu plnění povinností a podmínek při pěstování geneticky modifikovaných odrůd plodin, které jsou stanoveny v ustanovení § 2i zákona č. 252/1997, o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Při výkonu kontroly postupuje Ministerstvo zemědělství vůči kontrolovaným osobám podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, a podle platného znění ustanovení § 4a zákona o zemědělství. Od 1.1.2014 nabývá účinnosti **zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád**, který v plném rozsahu nahradí dosavadní zákon o státní kontrole.

Konkrétní kontroly na místě doposud provádí Státní rostlinolékařská správa, která se s účinností od 1.1.2014 sloučí s Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským, takže od uvedeného data bude veškerá působnost Státní rostlinolékařské správy převedena pod Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Kontrolní orgán na základě provedené kontroly vyhotoví protokol o kontrole (odběru vzorků), proti němuž může kontrolovaná osoba podat námitky (§ 13 a § 14 kontrolního řádu). Za porušení povinností vyplývajících z kontrolního řádu může být kontrolované osobě uložena pokuta až do výše 500 000 Kč (§ 15 až 17 kontrolního řádu).

Pokud na základě provedené kontroly zjistí kontrolní orgán porušení některé z povinností stanovených v platném znění § 2i zákona o zemědělství, předloží příslušné podklady Ministerstvu zemědělství, které je oprávněno zahájit správní řízení o uložení pokuty za přestupek nebo správní delikt **podle § 5, § 5a a § 5b zákona o zemědělství**, ve znění pozdějších předpisů. Řízení o uložení pokuty se procesně řídí zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád. Za spáchaný přestupek nebo správní delikt může Ministerstvo zemědělství uložit **pokutu až do výše 250 000 Kč**. Při určení výše pokuty se přihlíží k závažnosti správního deliktu nebo přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání, době trvání, k jeho následkům a okolnostem, za nichž byl správní delikt nebo přestupek spáchán. Dotčená fyzická nebo právnická osoba se přitom své odpovědnosti za správní delikt nebo přestupek může zprostit, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby nesplnění nebo porušení právní povinnosti zabránila.

Jestliže bude kontrolou na místě zjištěno porušení podmínek koexistence vyplývajících z ustanovení § 2 i zákona o zemědělství a jeho prováděcí vyhlášky č. 89/2006 Sb., je preferováno nejprve **smírní řešení** vzniklé situace. To znamená, že porost stejné plodiny na sousedním pozemku, která není geneticky modifikovaná, ale nachází se v menší než minimální stanovené vzdálenosti od místa pěstování geneticky modifikované plodiny, musí být odstraněn na náklady pěstitele geneticky modifikované plodiny, který stanovenou minimální vzdálenost nedodržel. Na základě písemné dohody pak pěstitel geneticky modifikované plodiny poskytne poškozenému vlastníkovu nebo nájemci sousedního pozemku odpovídající finanční kompenzaci, anebo mu poskytne přiměřené naturální plnění nahrazující odpovídající množství plodiny, vzhledem k rozdílům v možnostech odbytu a využití sklizně z daného porostu.

Pokud k dohodě nedojde, kontrolní orgán nařídí vlastníkovu nebo nájemci sousedního pozemku dotčený porost odstranit, přičemž se postupuje podle § 75 nebo § 76 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů. Uvedeným úředním postupem zároveň není dotčeno právo vlastníka nebo nájemce sousedního pozemku požadovat od pěstitele geneticky modifikované plodiny náhradu vzniklé škody soukromoprávní cestou.

Vždy dochází k posouzení případu od případu a bere se v úvahu míra pochybení, na základě čehož se udělují sankce ve výše uvedeném rámci. ÚKZÚZ/MZe při posuzování jednotlivých přestupků vychází zejména z toho, zda chybující pěstitel:

- a) pochybil poprvé a spolupracuje při nápravě,
- b) pochybil poprvé a nespolupracuje při nápravě,
- c) pochybil vícekrát (nespolupracoval při nápravě).

Dále je posuzována míra škody způsobená chybou pěstitele, tj. ekonomické vyčíslení škody a její prostorový dopad na okolí.

Posuzuje se také okruh dotčených právních subjektů v okolí.

7. Přehled kroků MZe v procesu kontroly pěstování GM plodin

Měsíc	ÚNOR		
Název úkolu	První kontakt s pracovníky pracovišť KAZV ohledně evidence GM plodin	Aktualizace GM plodin povolených pro pěstování v EU, informace o aktuálních pravidlech pěstování GM plodin	Aktualizace celosvětové výměry ploch GM plodin za předcházející rok
Způsob provedení úkolu	Napsání dopisu ředitele Odboru rostlinných komodit MZe na vrchního ředitele sekce agentur pro zemědělství a venkov (MZe) ohledně distribuce žádosti na pracoviště KAZV týkající se kontroly pěstování GM plodin v daném roce (v příloze Průvodní dopis na pracoviště KAZV, Metodický pokyn pro provádění kontrol pěstování GM kukuřice určený pro pracoviště KAZV, Povinnosti pro pěstitele).	Vydání stručného článku v médiu zaručujícím celostátní přístup (informace o aktuálních pravidlech pěstování GM plodin).	Aktualizace celosvětové výměry ploch GM plodin za předcházející rok dle mezinárodních zdrojů: www.transgen.cz , www.isaaa.org apod.
Provede organizace, útvar	MZe, odbor rostlinných komodit	MZe, odbor rostlinných komodit	MZe, odbor rostlinných komodit
Termín	1. polovina února	V průběhu měsíce února	V průběhu měsíce února

Měsíc	BŘEZEN		
Název úkolu	Aktualizace údajů o pěstování GM plodin		
Způsob provedení úkolu	Aktualizace informací pro média: Zelená zpráva, Zemědělství, atd.		
Provede organizace, útvar	MZe, Odbor rostlinných komodit		
Termín	V průběhu měsíce března		

Měsíc	ČERVEN	
Název úkolu	Kontrola dodržování pravidel koexistence na základě protokolů z předběžné kontroly pracovišť KAZV	Statistika pěstování GM plodin
Způsob provedení úkolu	Pracovník MZe, mající problematiku GMO na starosti, vytipuje na základě informací z předběžné kontroly od pracovišť AZV, ty pěstitele, kteří nedodrželi stanovená pravidla koexistence.	Zpracování statistik pěstování GM plodin za příslušný rok (celkové a průměrné plochy podle samosprávních jednotek, celé ČR a podle pěstitelů, případně další ukazatele) na základě informací z LPIS a pracovišť KAZV (nutná kontrola, zda jsou data ve shodě).
Provede organizace, útvar	MZe, Odbor rostlinných komodit	MZe, Odbor rostlinných komodit
Termín	V průběhu měsíce června	V průběhu měsíce června

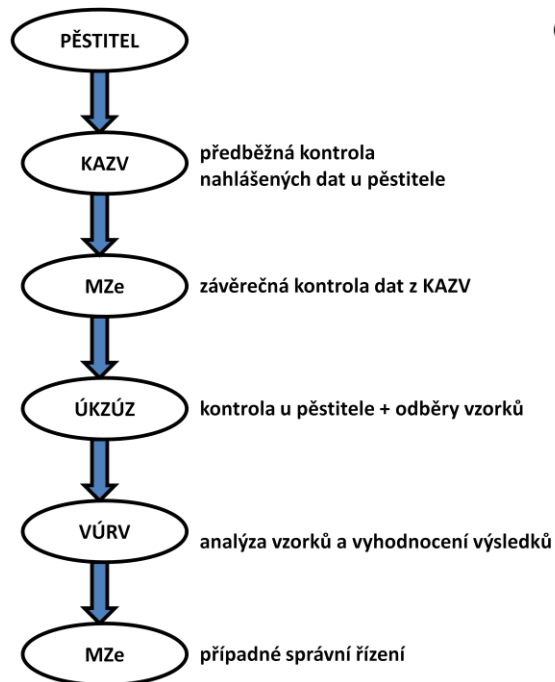
Měsíc	ČERVENEC	
Název úkolu	Žádost o kontrolu vytypovaných lokalit a odběr vzorků na ÚKZÚZ	Zveřejnění lokalit pěstování GM plodin
Způsob provedení úkolu	Napsání žádosti na ÚKZÚZ o kontrolu koexistence pěstování GM plodin v daném roce (dopis ředitele odboru 17220 MZe na příslušný odbor ÚKZÚZ) a následná telefonická / emailová domluva ohledně konkrétní podoby terénních kontrol. Je provedena následná terénní kontrola za účasti terénních inspektorů ÚKZÚZ a dále za případné účasti pracovníka MZe (domluva ohledně termínu a bližších informací o kontrole s vrchním inspektorem).	Sestavení tabulky lokalit pěstování GM plodin a odeslání posléze z MZe na MŽP, následná publikace na webových stránkách MŽP.
Provede organizace, útvar	MZe, Odbor rostlinných komodit	MZe a MŽP
Termín	V průběhu měsíce července	V průběhu měsíce července

Měsíc	SRPEN	
Název úkolu	Tisková zpráva MZe	
Způsob provedení úkolu	Vydání tiskové zprávy MZe o pěstování GM plodin v ČR za příslušný rok. Nutno uvést celkovou plochu GM plodin, které se v daný rok pěstovaly, počet pěstitelů, důvody poklesu, příp. nárůstu (lze zjistit přes pracoviště KAZV nebo oslovit přímo pěstitele).	
Provede organizace, útvar	MZe, Odbor rostlinných komodit	
Termín	V průběhu měsíce srpna	

Měsíc	LISTOPAD/PROSINEC	
Název úkolu	Ukončení kontrol s pěstiteli GM kukuřice	Zasedání pracovní skupiny Evropské komise (COEX-NET)
Způsob provedení úkolu	Ukončení kontrol s pěstiteli GM kukuřice (časově dle dodání analýz z laboratoře), sepsání závěrečných protokolů a jejich podepsání u pěstitele za účasti též ÚKZÚZ.	Účast na jednání EK.
Provede organizace, útvar	MZe, Odbor rostlinných komodit	MZe, Odbor rostlinných komodit
Termín	V průběhu měsíců listopad - prosinec	V průběhu měsíce listopadu

Postup kontroly dodržování pravidel koexistence

A)
V případě nedodržení
pravidel koexistence:

B)
V případě dodržení
pravidel koexistence:

8. Přílohy

Metodický postup SRS: „Odběr vzorků pro účely stanovení geneticky modifikovaných rostlin v porostech kukuřice jako součást kontrol dodržování pravidel koexistence při pěstování geneticky modifikovaných odrůd kukuřice.“

Metodický postup VÚRV: „Detekce GMO v obsevech kukuřice. Stanovení přítomnosti MON810“.

